

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ————— 40 Lei.
Pe jumătate de an ———— 20 Lei.

Apare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Cu puteri însuflețite.

Cu numărul de față „Biserica și Școala” trece pragul al 46 lea al existenței sale.

Dacă aruncăm o privire fugară asupra trecutului acestei reviste, constatăm cu plăcere și plini de mândrie, că dela apariția sa până azi, a fost vistiera, unde s'a păzit cu sfințenie focul sacru al iubirii de limbă și legea strămoșească; a fost farul strălucitor, care a aruncat valuri de lumină, până departe peste hotarele înguste ale diecezei Aradului. Bărbați adânci și luminați; cari au ilustrat cu scrisul lor paginile de glorie ale acestei reviste, au tors fără încetare firul unui adevăr plin de înțeles: că neamul nostru de pe aceste plaiuri numai așa va prospera și rezistă cu tenacitate tendinței de desnaționalizare, la care eră sortit de opresorii milenari, dacă pe lângă iubirea adâncă a pământului strămoșesc va păstra neclintită credința în Dumnezeu și în dreptatea religiei noastre ortodoxe.

De acest rol s'a achitat în mod cu totul strălucit biserica noastră, care aici la granițele etnice ale românismului ne-a fost singura depozitară a patriotismului nostru național. Prin revista „Biserica și Școala” s'a ținut pururea aprinsă conștiința națională la poporul nostru, prin ce pas de pas și în mod tainic s'a pregătit zilele de glorie ce trăim.

Și dacă dela întemeierea sa până azi „Biserica și Școala” a fost un factor așa de important în mersul înainte a bisericii și peste tot a neamului nostru din părțile acestea, — în viitorul apropiat și îndepărtat o așteaptă un rol tot așa, ba poate și mai covârșitor.

Poporul nostru, ca și alte națiuni trece prin momente zguduătoare de dezorientare morală. Zilnic vedem indivizi, cari și-au pierdut busola conștiinței morale și cari cu o râvnă nesăbuită și cu o trufie nepermisă apucă drumuri subversive pentru a-și îndeplini interesele mercenare. Pas de pas suntem martori la prăbușirea jalnică a unor persoane și instituții, a căror fapte ne decepționează adânc.

Și când o ceață, o umbră așa de deasă și groasă apasă asupra blândului nostru popor, o flacără de lumină ca-și steaua dela răsărit, apare pe orizontul vieții neamului românesc, aceasta flacără este biserica divinului Cristos care vestește depe muntele Domnului cu „glas de trîmbiță” pacea, iubirea, și dreptatea. Azi mai mult ca-și oricând biserica noastră națională ortodoxă are chemarea sublimă ca prin organele sale să vestească evanghelia dreptății și cuvântul adevărului. Și neconținut să ție conștiințele oamenilor plecate naintea justiției divine, de care nimenea nu va scăpa nici aici nici în lumea veșniciei. Prin propagarea virtuților creștinești, biserica noastră va contribui mult la balansarea contrastelor dintre oameni și la restabilirea armoniei sociale așa de mult dorită. În cazul acesta biserica va fi mentorul care va feri poporul nostru să nu lungească pe povârnișul distrugerii.

Străbatem clipe epocale.

În zilele noastre să lucră la unificarea bisericii ortodoxe române din România întregită. Momentan după unificare vor fi actuale o mulțime de probleme: de organizare mai naltă, de administrare mai intențivă, dar cea mai actuală, cea mai acută și mai ardentă este problema religioasă. Ne stă în față labirintul întrebărilor multiple și încălciate, cari pentru emanciparea vieții morale a poporului nostru așteaptă o deslegare foarte grabnică și foarte norocoasă.

Iată deci atâtea chestiuni și lucruri de interes vital pentru biserica noastră, cari toate se vor discuta în presa bisericească și la a căror discernere și „Biserica și Școala” își va lua locul cuvenit.

Ca și în trecut și pentru viitor „Biserica și Școala” va fi amvonul și tribuna apostolice, de unde cetitorii vor primi îndemnuri și cunoștințe folositoare pentru lupta vieții și hrană sufletească pentru fericirea individuală și prosperarea bisericii și neamului nostru. Aceasta revistă își va deschide larg coloanele tuturor oamenilor de bine cari vor discuta lucruri de interes moral și obște.

Când înțrăm în anul 1922 rugăm Pronia cerească, ca de azi să se înceapă pentru biserică și neamul nostru un period de renaștere sufletească pe toate terenele vieții spre mărirea lui Dumnezeu și prosperarea scumpei noastre patrii.

Steaua dela răsărit.

Până când Iupiter din înălțimile Olimpului mai trimete tunetele și fulgerile sale în contra aceloră, cari călcau legile romane și în contra aceloră cari nu-i făceau voia; până când Neptun porunciă mărilor; până când Marte conducea armatele romane până când „focul sfânt” ardea pe vatra fiecărui roman, îngrijit cu sfințenie de fiicele casei, până atunci „soarele răsăria la o margină a imperiului și apunea la ceialaltă”. După ce Iupiter și Iunona și toate celelalte zeități uită de supușii lor, petrecându-și vieța numai în mănecarea gustoasă a ambroziei și beutura fără seamăn a nectarului, după ce „focul sfânt” numai ardea pe vatra romanului; atunci deodată cu moartea ideilor de divinitate perii și virtutea antică romană și dispăru simțul de datorie roman. Pela sfârșitul republicii romane numai eră nici libertate, care să umple sufletele oamenilor de însufletire, nici religie, care să adape sufletele cu credință și cu nădejde de mai bine. Romanii deveniră indiferenți în calea religiunii și primiră în imperiu toate religiunile păgâne fără să se intereseve de nici una. Oamenii culți să mângăiau cu filozofia, mulțimea însă nu știă să filozofizeze și nici nu credeă în nimic, considerau vieța, ca un ce fără înțeles și nu o interesă nimic, nici rășboaiile civile, nici starea statului, nici invaziunile barbare; pretindea numai pâine și joc. Vieța eră un haos. Locul puternicilor împărați romani îl ocupară: dumviratele, triumviratele, decemviratele și partidele. Partidele de conducere erau egoiste și setoase după averi. Destinele țării le conduceau demagogii, cetățenii caliciți, cari vânau avere și mărire și cari ajunși la conducere ca azi să retrăgeu ca mâine, după ce au risipit banul și avutul republicei. Lucrul luă dimenziuni nemaipomenite. L. Lucullus cheltul pentru o cină de trei persoane 15,000 fl. oratorul Hortenzius își udă grădina cu vin. Antonius de dragul Cleopatrei topi în vin un mărghăritar de 750.000 fl. Cruzimile împăraților din familia Claudiilor: Tiberiu, Caligula, Claudiu și Nero aduseră lumea la desperare. Temându-și fiecare domnia, la orice denunțare omorau și decapitau supușii lor; Caligula, chelui necunește toate averile statului, iară la urmă sfârși a-și denumi calul său de consul; infernalul Nero temându-și domnia ucisă pe fratele său, pe mama sa pe soția sa, începu să se producă pe scenă și în circ și sfârși aprinzând cetatea Roma din 4 părți. Herodes cel Mare, care domni dela a 40 a. Chr. până la 4 după Chr. ucisă pe toți regii na-

țional ai Evreilor din familia Macabeilor și se urcă el pe tronul izrailit... Toate acestea se petreceau în întreg apusul stăpânit de augusta Romă, la întunecul ce plană peste imperiul roman în lipsa avântului ce i-l putea da religiunea.

Nu așa se petreceau lucrurile în misticul Orient. În depărtatele ținuturi ale Gangesului, în Indii, domnia spiritul atotputernic și nevăzut de niminea: „Brahma” din care toate s’au făcut, Tibetul, Cochinchina, China și Iaponia le cucerii fiul regelui Budha și Confucius cu învățătura că fericirea în viața pământească constă în iubirea deapropelui în răbdare și ascultare. Confuciu salută venirea unui sfânt adevărat, sfânt al sfinților, o ființă minunată cerească, care va zdrobi capul demonilor, va pune toate în bună rânduială și va reintegra timpurile fericite, cari erau la începutul lumii. Popoarele așa îl așteaptă pe el — zice Mingti, învățatul lui Confucius, ca ierburile pălite rouă. La Perzi se face pomenire de un bărbat, venind pe lume va nimici pe Ahriman, stăpânul întunecului și va împodobi apoi lumea cu dreptate. Chaldeii credeau, că sfântul, învățătorul și preotul, care va să vină se va naște din fecioară nenunțită și la leagănul nou născutului rescumpărător îl va povățui o stea. Cartea sfântă „Zend-Avesta” a Perzilor poruncia ca omul să trăiască o viață onestă, să fie curat la suflet și la trup, furtul și minciuna să fie strict oprite și pedepsite; focul sfânt (castitatea familiară) să ardă pe vatra fiecăruia... Iată deci că până când stăpânii uscatului și apelor, stăpânii celor șapte coline nu să știu, avântă în cele religioase decât până la nește Zei, cari mănăncă Ambrozie și beau Nectar, fac intrigi, însoară și mărită, ajută pe unul în dauna altuia; până atunci misticul și neînțelesul Orient să știu avântă până la un spirit atotputernic, nevăzut de niminea, din care toate s’au făcut, căruia se cade supunere și credință...

Din aceste opaițe de lumină a Răsăritului, iată că iea ființă precizarea îndrăzneță a mândrului rob izrailitean la curțile fanarioșilor Daniil, precum și a celorlalți proproci — căci deodată țermurii Gangesului, piscurile Himalaiei, ținuturile dintre Eufrat și Tigru se luminează de-o lumină mare, care ca un fulger lin trece spre cerul albastru al Indieii dezvălind și lăsând în lumină adevărată adevăți goli, ca oarecând pe Adam și Eva după păcat, pe toți aceia cari jucau jou desfrâului la umbra întunecului provenit de lipsa de religiune cu avânturi ideale.

... Steaua dela răsărit își lăsă razele peste pământul Judeii; umplu Vifleemul de farmec și lumină, făcu din peșteră raiu, reintegră timpurile fericite, cari erau la începutul lumii. Păstorii de pe munții Șenir și Morea lăsară turmele și plecară după steauă. Trei fii de regi vestiți din Azia, cari studiau filozofia și astronomia: Gașpar, Melchior și Baltazar lăsară universitatea și lumina din Delhi și plecară să ia duh și lumină adevărată din Vifleem. Alerga lumea din toate părțile prin orașele Judeii, să afle amănunte re-

feritor la steaua dela răsărit. Insuși regele Herodes cel Mare (Irod) ieșea ca o nălucă noapte de noapte, ca prin telescopul cu pietri de zmaragd să poată vedea mai bine ca alții fenomenul. Sufletul său însă nu eră liniștit ca a păstorilor din Șenir și Morea. El nu voia nici odată să auză vorbindu-se de Mesia. Avea frică de el . . . Șoaptele că ivirea stelei stă în legătură cu nașterea unui oarecare om numit de popor: Mesia îi tulburară gândirea și zguduiră sufletul într'atâta, încât mantia de vison, apoi hlamida căptușită cu mătase de India stropită cu perle, coroana de pe cap i-se păreau de o greutate enormă, iar așternutul cald și împospătat cu parfum de nord i-se părea un furnicar ce-i împrăstie somnul . . . Iși temea domnia! Toți regii dealtfel își tem domniile lor . . . cei răi însă mai mult!

Steaua dela răsărit, steaua vestirii, eră din ce în ce mai luminoasă . . . „e ca o portocală galbenă de aur din cele mai mari“ o caracteriză un poet prietenului său . . . „e ca un ban de aur“ exclamă un băiat mamei sale . . . toți aflau o asemănare prin care să-și exprime admirația în fața obicinuitului fenomen ceresc; numai Irod — prototipul răutății și egoismului veacurilor ce aveau să vie la umbra întunerecului de conștiință pierdută, cearcă să scape de lumina orbitoare a stelei: poruncește, ca nimenea să nu mai vorbească de ea; iar în urmă face ultima sfortare să întunece lumina stelei: prin tăierea pruncilor din Vifleem . . . S'a făcut plângere, țipet și vaet mult. Iată prima jertfă, ce se aduce pentru religia mântuitoare, ce avea să o propage Isus! Biserica noastră creștină și răsăriteană a prins mai bine și mai perfect în învățăturile sale lumina cea adevărată a stelei dela răsărit. Toți acei, cari își pun mâneca la ochi și se feresc de lumina bisericii noastre, voiesc, ca să trăiască în întunec, ca faptele lor, cari să coboară la furt, minciună, desfrâu și înșelăciune să nu se vază, ci necontrolați de nimenea să poată juca la întunec jocul desfrăului și imoralității. Aceștia toți însă se vor întuneca la suflet și vor muri înainte de a putea schimba măcar o perlă de lumină din lumina stelei, ce conduce biserica noastră creștină și răsăriteană.

Iar pruncii bisericii noastre în amintirea eroilor dela Vifleem, cutreeră casele creștinilor, ca cu cântecele lor de stea să desamorțească sufletele, cari în timpurile de azi așa mult să depărtă de lumina cea adevărată . . . Oare vor fi deschise ușile tuturor creștinilor în calea colindătorilor? Oare va arde „focul sfânt“ în inima fiecărui creștin și român în sara a 1921 de aniversare religioasă a stelei dela răsărit? Aș fi prea mândru, dacă aș răspunde afirmativ acestor întrebări. Mie teamă însă că un control sever ar constata lucruri dureroase. Ușile multor credincioși vor fi zăvorâte, căci stăpânii lor, vor căuta mai multă lumină și mai mult duh, la cinema, teatru, orfeu, cabareu, circ, dans și alte jocuri profane, toate insce-

nate de oameni străini de legea și credința noastră și nu pentru ei, fii și fiicele lor, ci pentru noi, fiii și fiicele noastre.

Ce frumos și ce educativ lucru ar fi, dacă cântecele noastre de stea, în amintirea stelei dela răsărit, s'ar scrie cu litere de aur luminoase pe altarul artelor și cultelor, iar în seara de Crăciun să nu se cânte nici în coliba ciobanului dela Țmunte, nici în casa umilă a săteanului, dar nici în somptuoasele palate din București; nici în cinema, nici în orfeu, nici în teatru, nici nicăiri, de cât frumoasele și educativele cântece de stea.

Cu câtă demnitate am putea sărbători în forma aceasta o seară luminoasă, care ar unifică măcar pe o oră sufletele creștinești din România întregită.

Dar până când și aceasta dorință a noastră ar ajunge să fie tradusă în faptă, noi cei cari avem chemarea a ne rugă mai mult, să ne rugăm iară, ca precum până aici așa și de aici încolo Steaua dela răsărit să ne lumineze sufletele și să ne conducă Biserica și Neamul la triumf și desăvârșire.

Odvoș, 1921.

Ioan Evuțian, preot.

Cari sunt mijloacele prin cari problema religioasă ar ajunge la ținta sa finală, care e cunoașterea pe deplin a lui Dumnezeu?

(Urmare.)

Coborându-ne la preoțimea noastră de azi, nu-i negăm știința de a-și menținea cu demnitate misiunea, nici să-i contestăm posibilitatea, de a se ridica la onoruri și demnități sociale însă să fim sinceri azi, când toate problemele mari și mici se rezolvă cu arme nouă, în mod rațional, pe bază de știință, seminariile noastre, precum și preoțimea noastră nu țin paș cu recerințele unui secol luminat, nu cultivă în deajuns științele.

Toate statele creștine, precum și toate statele europene, ba chiar și Evreii cei fără de stat privesc în preotul lor un element de ordine și de disciplină în mijlocul poporului, căutând să-i nobiliteze cultura sufletului, care e prima lui armă întru învățătura poporului. Iar aceasta nobilitare aceasta cultură nu au câștigat-o statele culte europene fără trudă, nici preoțimea nu au răsuflet-o din văzduh, ci an ajuns la ea întemeind statul școale bune ca cea din Lipsca, Iena și Berlin; iar elevii învățând cu sârguință, cu plăcere și vocațiune.

Nu mai încapem îndoială, că și preoțimea noastră înde cursul unui jumătate de secol a făcut progrese uimitoare și ar fi tăcut și mai mari progrese, dacă oropsitorii nortrii de ieri, stăpânii ingrați ce i-am avut, nu ar fi închis din calea noastră, cartea și lumina, dăndune spre hrană sufletescă în loc de „principii și adevăruri religioase catehisme

calvinești, istor e mincinoasă, încurajând destrema-rea ore-cărui dor de progres a poporului nostru, în todeauna ridicând la onoruri și demnități a statului pe Varava și crucificând pe Isus; punând santinela la bierile sufletului nostru pe maiestatea sa andarmul, niciodată săt l de sânge românesc și todeauna mai dornic și mai setos de sângele popilor și dascăliilor valahi.

Mulțumită acestui tratament mășter și barbar ce ni la împărțășit statul ungar: iată ne pe noi în secolul luminii, că am rămas cu puțină putere de știință, întrecuț fiind pe acest teren chiar și de rabinii ev-ești.

Până când tinărul nostru stat român, va ajunge la posibilitatea de a ne ridica școale înalte și universități cultura recerută trebuie să ne-o însușim prin seminariile noastre existente și prin educația proprie. Seminariile noastre se fie o școală serioasă, modernă și să nu mai servească multora ca un azil de scăpare, dila datorințele militare; să fie o școală unde numai cei s-arguin iosi să-și poată câștiga diploma, iar cei leneși și cari iau îndesert studiul teologie să fie eliminați sau îndrumați pe o astfel de carieră, care le convine mai bine. Să fie o școală unde științele teologice ca Ist. bisericească, Drept canonic, Dogmatică Morală, Exegeză, Pastorală, Catehetică și celealte studii teologice și pedagogice să fie astfel împărțășite elevilor, încât să le poată servi în viața practică, de armă, cu care să apere Biserica și să convingă pe adversari. Cu aceste studii — ca-și cărți tipărite — iar în lipsă fie și manuscrise să-și îmbogățească fie-care tinăr preot biblioteca sa. Să se facă apoi o selecțiune mai severă la examenul de capacitate, astfel că numai cei distinși și binemeritați prin studiu și nu prin alte merite să poată primi o cvalificațiune distinsă, cu care cvalificațiune se poată ocupa mai apoi parohiile din orașe și orășele, unde mai ales să recere preotului putere și știință teologică serioasă.

Iar acei preoți, cari nu au avut fericirea să asculte prelegerile unor profesori erudiți, ori au întrelăsat timpul de atunci nefolosindu-l spre studiu serios, acela va putea suplini, ceea-ce a întrelăsat prin studiu propriu, cetind Scriptura, învățând istoria bisericească, dogmatica și dreptul bisericeii noastre. Și în forma aceasta se poate preotul educa pe sine, devenind preot bun și folositor bisericeii. Și în fine nu numai aceia, cari nu și-au făcut cursuri regulate de teologie, au lipsă de a ceti Scriptura și studiile teologice, ci chiar și aceia, cari s'au distins la timpul lor, căci știința atât cea teologică, cât și cea profană e ca fierul plugului, care numai atunci strălucește dacă lucră cu iel regulat, altcum rămâne negru și ruginește.

La cetit să fim cu luare aminte: să nu ne amăgească scrierile volante și ușoare, traduceri rele și de rău gust; să nu ne mândrim, că cetim din

frațuzește o traducere tendențioasă, ori din un filozof raționalist și naturalist, strein de neamul nostru și aspirațiunile noastre, ci să alegem scriitori buni, a căror dragoste pentru religia noastră și neamul nostru e pedepplin constatată. Nicolae Iorga socot, că are tot aceeaș înțelegere largă și pătrunzătoare și în chestiile bisericești, ca și în toate chestiile de știință. Scrierile lui să pot ceti ba se pot învăța pe de-ostul fără frica de a cădea în greșală, ispită ori erezie. Așa d. e. „Istoria literaturii religioase“, Sate și Preoți în Ardeal „Istoria bisericeii și a vieții religioase a Românilor în două volume, „Viața femeilor în trecutul românesc“ Predici, apoi cartea „Din faptele străbunilor“. Dacă le vom ceti pe toate acestea ne vom alege cu o însemnată dragoste pentru biserică, neam și religie. Apoi putem ceti tot cu aceeaș dragoste din scriitorul rus Petrow ca d. e. romanul în două volume: „Pe urmele lui Hristos“, Calea spre Dzeu“. „Un mare păstor“, apoi romanele Quovadis și „Săl urmăm“ de Senchievitz. Am amintit ace sta literatură, care pe lângă aceasta, că e folositoare, e plăcută și atrăgătoare, recomandabilă tinerimei și femeilor chiar. Sunt de recomandat apoi și contribuie mult la ridicarea noastră culturală revistele bisericești, sociale și științifice, cărora trebuie să le facem loc în casa noastră, chiar și atunci, când ar trebui să le cumpărăm cu prețul pâinii noastre. E de recomandat pentru fie-care preot „Revista Teologică“ dela Sibiu, atât cea curentă, cât și din anii trecuți. Aici aflăm o bună parte din sufletul bun și curat a profesorului de ieri alaltăieri, a actualului metropolit I. P. S. Sa Dl Dr. N. Bălan. Aici aflăm predici, conferințe studii religioase, tradu ceri bune, sfaturi îndemnuri, venite dela oameni cu multă dragoste față de noi preoții poporului și cari scrieri, cetite cu grijă ne edifică, însuflețesc și cultivă sufletul. Durere, că o astfel de revistă nu se redactează și lângă episcopopia noastră dela Arad, unde încă avem oameni cu suflet și condeie bune. *Al treilea mijloc, care ridică problema religioasă la ținta sa finală este: Vocațiunea preotului.*

Vocațiunea preotului e așa zicând, ca și talentul și geniul, care dela început îi asigură victoria misiunii. Vocațiunea este primul și cel în puternic mijloc, cu care va învinge preotul greutățile pe cari le întimpină în calea sa și în calea misiunii sale. Așa d. e. acel preot, care nu a avut fericirea să învețe în școală ori seminar istorie, dogmatică ori drept canonic, dacă are vocațiune cătră cariera preoțească, toate le învață afară de școală. Câți oameni au devenit măiestrii buni, fără să fi învățat măiestria în școală; cunosc aritmetici buni fără să știe scrje și ceti; și iarăși câți știutori de carte, absolvenți de seminarii, dreptufi și filozofie își îngroapă talantul în pământ în lipsa de vocațiune. Și dacă toate carierile pretind vocațiune dela oamenii lor; apoi cariera preoțească o pretinde și mai mult, pretinzind ea dela

aleșii săi multă zmerenie, multă supunere și abnegație. Este absolut necesar, ca atunci, când aspirăm la preoție să ne examinăm sufletul și conștiința, dacă avem aceasta chemare sau nu; căci nimic nu-e mai dăunător bisericii, decât a avea servitor fără vocațiune. A intra în seminarul teologic cu gândul de a scăpa de datorițele militare, și a depune haina preoțească la 5 ani de serviciu, este culmea lașității. Atât la primirea în teologie, cât mai ales la punerea mâinilor să se facă o selecțiune mai severă, căci sf. Scriptură zice: (Mat. 17.) „Nu aruncați mărgăritorele cânilor, nici sfințele porcilor“, iar acei cari au primit deja sfințele și mărgăritarele și nu-și îndeplinește cu sfințenie sarcina luată și chemarea se numește de Sf. Scriptură „fur“ și se pedepsește ca Datan și Avron (Nr. III, 16). Cu privire la vocațiune și atingere de cele sfinte Sf. Ap. Pavel zice: „Să se cercetezi pe sine omul și așa din pâine să mănânce și din păhar să bea“. (Cor XI, 28), Fiecare preot să se întrebe singur, ca oarecând Isus: „Cine-mi zic oamenii că sunt eu?“ Conștiința bună să răspundă: Sfința Sa! căci și poporul zice: Sfinția Sa Parintele nostru! La auzul acestor frumoase cuvinte, trebuie să tresară toate sentimentele de părinte sufletesc, căutând o fi totdeauna demn de aceasta frumoasă și distinsă numire.

(Va urma).

Monografia comunei Mândruloc.

— Istoricul comunei. —

(Urmare.)

Atât preoții, cât și populația văzându-și împlinite dorințele, a urmat o viață normală, fără alte evenimente mai însemnate, decât că după zidirea, bisericii a urmat și zidirea, școalei, adăpostită până atunci într-o casă particulară nepoltrivită, acum lângă biserică, iar învățător a fost adus Petru, fiul preotului Gheorghe Bozgan.

Revoluția ungarilor din anii 1848—49 a trecut peste comuna Mândruloc fără mari zguduiri, pentru că notariul român, Ioan Roșu, mai târziu avocat în Arad, era om de o sănătoasă judecată, bine cumpebind, că o mână de oameni nu putea să impiedice o armată, fie chiar iregulară. Ungurii veniți în sat, au fost primiți în mod pașnic. Așezați numai interimar aici, făceau excursiuni în satele vecine nemțești, de unde se reîntorceau încărcăți cu jaf.

La anul 1861 moare preotul Pavel Bozgan fără succesori, iar la anul 1864 și Ioan, rămânând după el Sigismund următor în parochia din Mândruloc, Dimitrie preot în Ciciriu și fiul Georghe, care deși studiasc cursurile clericale, a rămas aici țaran fruntaș, care pe unicul său fiu, Alexandru, la crescut în liceul din Arad, terminând și cursurile teologice, astăzi secretar comunal aici.

Parochia Mândruloc, având numai o sesie de pământ estravilan, adeca 32 de jughere catastrale, nu se mai divizează în doană parochii, mai vârtos din considerații familiare, ci rămâne c'un singur preot Sigismund Bozgan, carele avea studii suficiente; a terminat opt clase liceale și toate cursurile clericale la institutul teologic din Arad. Parochiei de aici aparține și filia Glogovaș, ca în trecut, unde au mai rămas vr'o câteva familii românești, după emigrarea sârbilor.

Evenimente mai însemnate nu se leagă de activitatea pastorală a preotului Sigismund Bozgan, decât că la anul 1893 e puțin renovată biserica și iconostasul din scânduri e în locuit c'un conostas pompos cu icoane pictate. Moare la anul 1900, rămânând după el fiul Ioan Bozgan, cu cvalificația inferioară, ales capelan în Ciciriu, unde înse n'a funcționat, ci a stat ca ajutor pe lângă tatăl său, mort și el la 25 Decembrie 1901.

Descrierea geografică a comunei.

Comuna e situată pe o suprafață de 240.000 stânjini cuadrați, întrecăiată în lungime de cinci străzi, drepte și largi, iar în lățime de trei străzi constituind astfel 15 grupuri de case, afară de altele dela margine. Strada principală e mai largă decât celelalte, fiindcă prin aceasta duce șoseaua bine pietruită ajudețului până la Zam, respective până în Ardeal, sus până la Toplita etc. Pe aceasta șosea e așezată linia ferată a trenului electric din Arad, numit Arad—Promontor, în lungime de 60 kilometri, linie care la Gioroc se bifurcă către Pâncota și Radna.

Acest tren electric s'a construit la anul 1904 și 1905 în urma inițiativei marilor proprietari de vii în promontorul Aradului. A concurs lumea toată, mai vârtos comunele prin cari se planuia trenul, scumând suma mai mari pentru emiterea acțiilor, organizată astfel pe bază societară. Construirea a executat-o o firmă berlineză numai cu forță motrică, carea, după vr'o câțiva ani, dovedită defectuoasă, societatea a transformat-o în tren electric, primind energia electrică dela uzina din Arad. Importanța acestei linii ferate e încontestabilă și e regretabil numai, că lățimea liniei ferate e numai de 100 cmetri, ceea-ce face imposibil transportul vinului din întreg promontorul direct pe căile ferate ale satului sau proprietate ale altor societăți particulare. Proprietariul trenului e acum „Banca Românească“, carea proiectează introducerea luminării electrice în toate comunele de lângă linia ferate și contemplează noui construiți prin comunele din Bănat, pe malul Mureșului, nu altcum lungirea până la Buteni.

Comuna Mândruloc are vecinătatea la nord, opt kilometri depărtare, Pănadul-nou, sat nemțesc la meazăzi, asemâne opt kilometri distanță, Schändorf, asemine comună nemțească, la răsărit Ciciriul, comună curat românească, depărtarea de două sute de pași, la vest comuna nemțească Glogovaș, cinci kilometri depărtare.

Stații de cale ferată sunt două: una la Glogovaț, depărtare de opt kilometri de comună, trecând prin comuna Glogovaț, alta la Ciciriu, depărtare de patru kilometri, trecind prin comuna Ciciriu.

Distanța dela reședința județului până în comună e de treisprezece kilometri.

Oficiu telegrafo-postal nu este, decât în comuna vecină Glogovaț, distanță de cinci kilometri.

Biserica din parohie.

Biserica e zidită din cărămidă, în stil roman, pe un intravilan de 1600 st. □ și este în stare bună. A fost edificată între anii 1852—1854 de întreprinzătorul Anton Zigler din Arad, din veniturile comunei politice, dând sătenii numai cărăușia și ajutor cu mâinile.

Restaurări s'au făcut în Anul 1893 cu ridicarea noului iconostas pe cheltuiala sătenilor, cu prețul de 2000 florini; iar la anul 1910, sub păstoria actualului preot, s'a zidit un gard de cărămidă stilizată cu grilaj de fier în preț de 2400 coroane, apoi în anul următor în jurul bisericii s'a plantat un parc cu diferiți arbori și arbuști. Tot atunci, în dosul bisericii, pe o întindere de circa 1000 st. □ s'au plantat nuci, pruni, bistriți, caisini, meri și cireși, iar pe margine, lângă graduri, tufe de aluni. Cu timpul aceasta pomologie va aduce un frumos venit bisericii.

Averea parohiei și a bisericii.

Casă parohială nu există. Toate încercările, pentru zidirea unei asemenea case, au rămas zădărnice. Mentalitatea poporului nostru a rămas tot staționară și crede și astăzi, că și preotul poate locui într-o „cociabă“, cum aproape așa și sunt „casele parohiale“ publicate prin concurse.

Biserica mai are 20 de jughere mici (ungurești a. 1100 st. □) pământ extravilan, lângă șoseaua județului între hotarul Glogovațului și între 12 jughere pământ parohial. Pământ arabil, care se dă în arindă la credincioși cu 300 Lei pe jugher. Comisia agrară a luat din acestea 9 jugh. cat. și le-a dat în sensul legii în arindă forțată celor în drept, rămânând astfel bisericii numai 5 jugh. cadastrale.

Sesia parohială, dotația preotului, a constat din pământurile dela hotar, împărțite în patru table; una de 9 jugh. cat. 576 st. □ în partea numită „fânațe“ lângă pământul școlar, alta de 6 jugh. cat. 949 st. □ în partea numită „târși“ a treia de 5 jug. cat. 1522 st. □ în partea numită „fânața grecului“, a patra de 6 jugh. cat. 44 st. □ în partea numită „ogor mic“. Peste Mureș mai este pământ parohial 2 jugh. cat. 745 st. □ în partea numită „Plopi“. Parcelele de 341, 259, 648, 498 și 231 st. □ din partea numită „vurbac“ sunt măcinate de apele Mureșului și astăzi nu mai există.

Din împărțirea primă a izlazului parohia a mai primit 12 jughere unguerești, sau 8 jugh. cat. lângă șosea, în vecinătate cu pământul școlii și al bise-

ricii, apoi din împărțirea a doua un jugher cat. în „satul bătrân“ tot lângă al școlii și din împărțirea a treia 12 jughere unguerești, sau 8 jugh. cat. din cari mai bine de jumătate e spălat de undele Mureșului.

Din aceste pământuri parohiale 12 jug. cat. sunt date în arindă forțată.

Toate pământurile bisericesti și parohiale sunt evaluate la 45214 Lei.

Capitalul în număr cu finea anului 1920 este Lei 3703.85.

Capitalul în efecte în finea anului 1920:

Banii clopotelor demontate de comandamentul militar austriac din Timișoara Lei 1052.97, depuși în urma ordinului conzistorial la institutul „Victoria“ cu libelul de sub Nr. 29,409/1917;

Banii bisericii cu finea anului 1920 în suma de Lei 11732 tot la institutul „Victoria“ cu libelul de sub Nr. 32,074/1919;

Imprumut de război 100 Cor. subscris la instanța forurilor administrative unguerești.

Imprumut național 6000 Cor.

Proveniența banilor e din: tasul prim, din vinderea luminelor, din taxele dela cununii, din tragerea clopotelor, din vinderea scaunelor din biserică, din arânda pământului, din arânda pomologiei, din vinderea ierbei din morminți.

Credincioșii:

Conscripția cu ziua anului 1920 arată numărul familiilor cu 410, și suflete 1496, toți români de legea ortodoxă.

O singură română gr. cath. Ana Tașca măritată după un ungar rom. cath., 19 catholici, 3 reformați, 5 mozaici, după naționalitate: 6 nemți, 5 cvrei, 3 șocațiri, 13 unguri având ocupațiunea de comercianți, tâmplari, barbiri, cismari și unulovreu, scriitor la primărie.

(Va urmă.)

Către abonați.

Aducem la cunoștința abonaților noștri, că Venerabilul Consistor prin rezoluția, Nr. 3615—1921, a urcat prețul abonamentului pentru organul său oficios „Biserica și Școala“ la 40 lei pe an, cu începere dela 1 Ianuarie 1922. În consecință rugăm onoratele oficii parohiale și pe toți abonații noștri, ca în viitor să ne trimită în costul abonamentului suma indicată mai sus.

În considerarea faptului că abonamentul de 40 lei la an, nici pe jumătate nu acoperă cheltuielile împreună cu editarea foii, sperăm că onorații noștri abonați se vor grăbi a achita la timp această sumă, ca astfel espedarea să nu sufere nici-o piedecă.

Administrația.

INFORMAȚIUNI.

Din privilegiul anului nou, dorim anul ce vine cu bucurie și fericire, tuturor colaboratorilor, prietinelor și cititorilor revistei noastre.

Redacțional. Din încredințarea P. S. S. Dlui Episcop Ioan I. Papp și Venerat Consistor, începând cu ziua de azi, girarea acestei reviste cade asupra modestei mele persoane. „Biserica și Școala“ este organul diecezei Aradului; este deci în interesul și ambiția tuturor persoanelor ce sunt puse în serviciul bisericeii din dieceza noastră, ca „Biserica și Școala“ să fie ținută cel puțin la nivelul revistelor similare. Pentru atingerea acestui scop nobil și frumos, rog sprijinul și concursul dlor: asesori conzistoriali, profesori dela institutul teologic și școala normală, dlor protopopi precum și a fratilor mei preoți și învățători din eparhia Aradului.

Simion Stana,

asesor conzistorial.

Serbarea nașterii Mântuitorului în Arad. Favorizată de un timp plăcut și frumos, nașterea Dlui a fost serbată în Arad cu evlavie și pompa cuvenită mărețului eveniment. Serviciul divin în biserica catedrală a fost pontificat de P. S. S. Episcopul nostru Ioan, cu asistența protopopilor Dr. Gh. Ciuhandu, M. Păcățianu, T. Vățian, Dr. T. Botiș, D. Muscan, preoții. A Popovici, C. Lazar, S. Stana, diaconii I. Cioara și I. Bogdan. La priceasnă ref. Păcățianu a cetit pastorală P. S. S. Dlui Episcop, în care s'a dat creștinilor sfaturi și îndigețări pentru ași căută ori ce individ fericirea, în credința în D-zeu și în muncă cinstită urmată de faptă bune. — În cursul sf. liturgii diaconul I. Bogdan, a primit din mâinile P. S. S. darul preoției, pentru a păstori credinciosii noștri din comuna Dieci. Răspunsurile liturgice le-a cântat frumos și înălțător corul dlui Lipovan. A două zi de Crăciun a servit părintele. protop. Dr. Gh. Ciuhandu azistat de preoții. A Popoviciu și E. Crăciun, la priceasnă a rostit o predică ocazională păr. Popoviciu.

Logodna prințesei Marioara cu Regele Alexandru. Prințese Marioara s'a logodit la 9 Ian. seara cu Regele Alexandru Serbiei. Logodna a avut loc la Sinaia. Aseară a avut loc un prânz de gală la Castelul Peleş. Regele României și Regele Serbiei au anunțat în mod oficial logodna. Proclamația de logodnă a apărut „Monitorul Oficial“. Data căsătoriei nu a fost încă fixată. Se crede însă că va fi foarte apropiată. Regele Serbiei va pleca peste câteva zile la Belgrad și se va întoarce la București de Bobotează. unde va asista la slujba religioasă. Regele României va întoarce vizita Regelui Serbiei la jumătatea doua a lunii Ianuarie. Regele va fi însoțit de Prințipele Carol.

Mănăstirea Neamțului este pe cale a-și relua rolul de focar cultural al bisericeii și neamului. La străruințele învățatului istoric, profesor N. Iorga, s'au început pregătirile pentru a pune de nou în funcțiune teascurile mănăstirei pentru tipărirea de cărți, icoane și alte lucruri de folos sufletului românesc.

Frământările în jurul scaunului patriarhal din Constantinopol, să nădăjduim, vor fi cele din urmă manifestări ale unei stăpâniri păgâne, acum pe sfârșite. După moartea locțiitorului de patriarh Dorotei al Brusei, mort în Martie a. c. la Londra, unde îl mânase datoria de apărător al intereselor bisericeii sale, gazetele aduc știrea, că marele Consiliu bisericesc din Constantinopol a ales de patriarh pe Meletie Metaxakis, fostul mitropolit al Atenei. Intrucât la alegere n'au putut lua parte și mitropoliții și episcopii din țările ocupate de greci din fostul imperiu turcesc alegerea se consideră de necanonică și după aceleași gazete Sinodul din Atena ar fi excomunicat pe noualesul, partizan politic a lui Venizelos, și nici guvernul otoman nu vrea să-l precunoască. Incurcăliile războiului dintre greci și turci prilejuiesc noi dureri în patriarhia de Constantinopol.

P. Sf. Episcop Nifon al Dunării de Jos cu ziua de 1 Ianuarie 1922 a renunțat la scaunul său, după 41 ani de activitate în folosul școalei și al bisericeii, P. Sf. Sa a dat ca motive slăbiciunea bătrânețelor și suferințele de pe urma atentatului dela senat.

Politica internă. În cursul vacanțelor de Crăciun se vor ținea consfătuiri în deosebitele grupări politice, pentru a se stabili în mod hotărât atitudinea ce trebuie luată în vederea rezolvirii crizei. Țărăniștii refuză să sprijinească guvernul actual. Partidul național este dispus să susție acțiunea parlamentului pentru a vota legea electorală. Se crede în capitală, că actualele corpuri legiuitoare nu vor fi disolvate.

Și în Germania. Statificarea unei școale primare evaghelice din Düsseldorf a avut nici mai mult nici mai puțin decât următorul efect: Părinți s'au pus în grevă — netrimiteând-și copiii la școală.

„Asociația pentru buna creștere a tineretului german“ a adunat dela copiii din Berlin un număr de peste 30,000 de broșuri și fascicore, cari conțineau literatură... „americană“ (Nickarter, Scherlok Holmes etc.) și le-a dat pradă flacărilor mistuitoare, într'una din piețele capitalei germane. A fost o adevărată jertfă de curățire. Și opera de supraveghiere continuă. La noi?

Almanahul orfanilor din războiu pe anul 1922 Lei 20. — În scopul de a cunoaște în cercuri cât mai largi lucrările de până acum și necesitățile din viitor pentru asistența orfanilor, precum și pentru ași sporî fondurile, societatea „Ocrotirea orfanilor din războiu“ publică acest almanah, executat în condiții superioare. Pe lângă partea calendaristică, cuprinde istoricul înființării, organizării și rezultatelor de asistență a societății, darea de seamă asupra actizității sale în general,

cărora li-se adaugă și o bogată parte de literatură și articole de propagandă, ieșite din condeiul unor oameni cu nume. În sfârșit se dau statistici și multe fotografii ale orfelinatelor, cu copiii întreținuți. Almanahul se vinde în folosul orfanilor, un motiv care va determina pe tot sufletul de creștin cu înțelegere să și-l cumpere. Cu atât mai mult îl recomandăm preoțimii noastre. Se află la librării, la filiale și la centrala societății.

Biblioteca populară religioasă, editată în Suceava de preotul Aurelian Tăutul, cuprinde până acum viețile sfinților, cari în biserica ortodoxă își au prasnicele lor de pomenire sârbătorească. La unele se dă și acatistul sfinților, iar „Minunile Domnului nostru Isus Hristos” sunt însoțite de 15 iconițe. Au apărut până acum 11 broșuri de câte 40—110 pagini, format mic. Cărțile sunt o bună lectură pentru popor și atragem atențiunea fraților preoți să nu le pierdă din vedere la formarea bibliotecilor parohiale și să folosească tot prilejul de a le răspândi pe la casele oamenilor ca un mijloc de propagandă religioasă și ca o contrabalansare a tipăriturilor rele, ce se răspândesc prin corpoltagiul de prin târguri. Se pot comanda dela Librăria Soc. „Școala Română” din Suceava (Bucovina), precum și prin Librăria arhidiecezană.

În „Dacia”, sub titlul „Chemarea preoțimii”, părintele St. Paraschiv, arată motivele scăderii sentimentului religios și a moralului public. Multiplele cerințe ale poporului a ridicat la conducere uneori oameni nepregătiți și incapabili de a răspunde acestor cerințe. Laturea materială a vieții a încătușat sufletele în așa măsură încât a alterat cu totul mentalitatea mulțimii, chiar în ce privește legile și orânduile țării. Libertatea nu se mai înțelege în spiritul evangheliei lui Hristos, ci în sens anarhic; conștiința de creștin și cetățean s'a atrofiat în așa măsură, încât imoralitatea și criminalitatea bântue la largul, cum dovădește presa zilnică. O altă lature nu mai puțin îngrijitoare pentru moralul public, este minarea pe care ne-o fac străinii prin tot felul de secte eretice, atentate criminale, comploturi ordinare și tot lanțul nesfârșit de fărâdelegi, pe cari le provoacă, în mijlocul frământărilor, prin care trece viața de consolidare a românismului în noua situație politică, socială, economică.

A. S. R. Principele Moștenitor naș. În comuna Borșa o femeie a dat naștere la 3 gemeni cărora li s'a pus numele celor 3 mari luptători naționali: Horia, Cloșca și Crișan. A. S. R. Principele Moștenitor a primit să boteze pe micii purtători ai unui nume scump sentimentului românesc.

Incedii. O anchetă a stabilit, că gara de Nord din București a fost incendiată de mâni criminale. Un alt incendiu a izbucnit Vineri la gara Flaret. Și despre acesta s'a constatat că a fost pus de oameni descreerați

Consiliul de miniștri a autorizat cumpărarea castelului lui Mihai Viteazul, din comuna Buia, județul Târnava-Mare, pentru suma de 500.000 lei și a aprobat contractele încheiate în ziua de 22 Octombrie 1921, între d. Constantin Tănăsescu, directorul general de intrerme din Cluj, ca reprezentant al Statului român pe de o parte, și între actualul proprietar, familia Maurer de Urmas pe de altă parte.

Sesiune de toamnă a Sfântului Sinod s'a deschis la 10 Noembrie a. c. în localul dela biserica Antim, prezidată de I. P. Sf. Sa M tropolitul primat, cu care ocazii s'a recunoscut necesitatea de a se înființa încă două episcopii, la Timișoara și la Constanța. Aceasta din urmă va avea sub jurisdicțiunea sa patru județe din Dobrogea și Cadrilater, atârnaătoare până acum de episcopia Dunării de jos. S'a raportat sf. Sinod și asupra demersurilor în vederea întrunirii unui sinod ecumenic al bisericilor ortodoxe, la care au aderat și patriarhii din Constantinopol, Antiohia, Ierusalim și Alexandria, anunțând că vor trimite reprezentanți, pentru a se discuta chestiunile religioase și bisericești de interes general, cari reclamă o soluționare în conformitate cu cerințele vremii. Lucrările pregătitoare se vor face de un congres al teologilor ortodoxi, care s'ar ține la București.

Concurs.

În conformitate cu concluzul Ven. Consistor diecezan de sub Nr. 3530/1921 să escrie concurs pentru deplinirea definitivă a parohiei văcante **Ierșnic** cu termine de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala.”

Venitele parohiale sunt: 1. Usufructul unei sesiuni de pământ estravilan și a grădinei parohială; 2. Dreptul la pășunat, ori câte vite ar avea; 3. Stolele legale; 4. Birul preoțesc dela fiecare familie o spene cucuruz despoiat; 5. Întregirea dotației dela stat.

Casă parohială nu este, dar comitetul parohial pune la dispoziția alesului locuința școlii până va avea învățator, dările publice după beneficiului preoțesc le va suporta alesul.

Parohia e de cl. II., dar se admit în mod excepțional și concurenți cvalificațiune de cl. a III., dar numai în cazul, că nu să prezintă nici un concurent de clasa mai superioară.

Alegândul preot în caz de lipsă va trebui să fungeze și ca învățator.

Reflectanții sunt poziți a-și înaintea cererile de concurs, adusate conform Reg. p. par. cu toate documentele prescrise, adreseate comitetului parohial din Ierșnic posta Mănăstur oficiului protopouesc gr. ort. rom. din Belinț.

Din ședința comitetului parohial ținută în 23 Decembrie 1921.

Ioan Capitan,

preot adm. ort. rom. ca pres. com. par.

În conțelegere cu mine: *Gherasim Sârbu*, protopresbiter.

—□

1—3

Redactor responsabil **SIMION STANA.**

Cenzurat: **V. DÂRLEA.**